

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY V

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Mapa					
1. Geograficzny punkt widzenia	• powiedzieć, czym jest geografia; • powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić sfery ziemskie.	• powiedzieć czy jest geografia; • definiować elementy środowiska przyrodniczego; • podawać przykłady, podać źródła wiedzy geograficznej.	• wyjaśnić pojęcie geografia • definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić elementy środowiska przyrodniczego.	• wyjaśnić pojęcie geografia; • wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego.	• wyjaśnić pojęcie geografia; • podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.
2. Orientacja na mapie i globusie	• wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią;	• wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.	• zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.	• zdefiniować długość i szerokość geograficzną; • opisać cechy południków i równoleżników; • odczytać położenie punktów na mapie.	• odczytać położenie obszaru; • opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne.
3. Jak czytać mapę	• powiedzieć, co to jest legenda mapy; • wymienić elementy legendy na mapie.	• nazwać elementy mapy; • wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; • wymienić elementy krajobrazu.	• zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; • wyjaśnić, do czego służy skala mapy; • rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski.	• korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski.	• scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; • wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski.
4. Moja okolica na mapie	• powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomice; • nazwać główne kierunki geograficzne.	• obliczyć wysokość względną z podanych informacji; • odczytać wartości poziomice; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.	• wskazać na podstawie rysunku poziomicowego mapy okolic szkoły konkretne formy terenu; • odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego; • zorientować mapę okolic szkoły; • wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy.	• odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną w zniesienia; • określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku.	• omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego; • porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
5. Odkrywanie mapy świata	- wymienić kontynenty i oceany świata; - wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni; - wymienić nazwiska wielkich odkrywców.	- wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; - swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.	- omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; - wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.	- wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach; - określić trasy pierwszych wypraw geograficznych.	- wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; - wskazać granice między kontynentami; - porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.
6. Podsumowanie działu					
Dział 2. Krajobrazy Polski					
7. Krajobrazy Polski	- nazwać pasy rzeźby w Polsce; - określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu.	- nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; - określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.	- przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; - określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; - nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.	- przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; - wykazać ich zróżnicowanie; - nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.	scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem zróżnicowanie krajobrazu
8. Od krajobrazu pierwotnego do kulturowego	wymienić typy krajobrazów.	nazwać i omówić typy krajobrazów.	wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.	omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie.	- ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko; - wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.
9. Tatry	- wskazać krainy geograficzne na mapie; - nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; - nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie.	- wskazać i omówić położenie na mapie; - wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu; - wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.	- rozpoznać krajobrazy krain w opisach; - przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; - opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; - wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie.	- rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; - przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; - opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; - opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego	- porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; - wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; - opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
10. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska					
11. Nizina Mazowiecka					
12. Pojezierze Mazurskie					
13. Wybrzeże Słowińskie					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
				i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie.	
14. Krajobraz miejsko- -przemysłowy Wyżyny Śląskiej	• jak w tematach 9–13; • wymienić cechy miast przemysłowych; • podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej.	• jak w tematach 9–13; • podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie.	• jak w tematach 9–13; • wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; • nazwać cechy środowiska miast przemysłowych.	• jak w tematach 9–13; • omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; • wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku.	• jak w tematach 9–13; • ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
16. Wyżyna Lubelska – zagłębie rolnicze	• jak w tematach 9–13; • określić położenie Wyżyny Lubelskiej; • wymienić produkty rolne charakterystyczne dla regionu.	• jak w tematach 9–13; • wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej.	• jak w tematach 9–13; • omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej.	• jak w tematach 9–13; • omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne.	• jak w tematach 9–13; • porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.
15. Warszawa – krajobraz wielkiego miasta	• jak w tematach 9–13; • określić położenie Warszawy.	• jak w tematach 9–13; • wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta.	• jak w tematach 9–13; • wskazać czynniki rozwoju stolicy • określić różnorodność funkcji Warszawy.	• jak w tematach 9–13; • porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski.	• jak w tematach 9–13; • porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
17. Krajobraz najbliższej okolicy	• nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego.	• wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych.	• ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; • wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; • wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.	• wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy.	• przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.
18. Podsumowania działu					
Dział 3. Krajobrazy świata					
19. Strefowość i piętrowość krajobrazów na świecie	• na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi.	• wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; • przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata.	• wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej).	• wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata.	• wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
20. Wilgotny las równikowy	- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; - odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym.	- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; - podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.	- omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; - podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym.	wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym.	wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
21. Krajobraz lasu strefy umiarkowanej	- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; - odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych.	- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; - podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.	- porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej.	wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej.	identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.
22. Sawanny i stepy	- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; - odczytać z klimatogramów wartości temperatur powietrza i opadów na sawannach i stepach.	- omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; - podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.	- wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; - rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach.	wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach.	prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.
23. Pustynie gorące i lodowe	- wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; - odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym.	omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego;	- na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; - rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych.	wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących.	- identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; - ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
		• podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.			
24. Krajobraz śródziemnomorski	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; • wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt.	• rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; • omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej.	• porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; • rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
25. Tajga	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.	• porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; • wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt.	• omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi.	• porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; • rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
26. Tundra	• wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; • zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; • odczytać dane z klimatogramu.	• omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; • podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt.	• omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; • omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia.	• rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
27. Krajobraz wysokogórski Himalajów	• odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; • wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m.	• wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; • podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów.	• rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; • podać przykłady działalności człowieka w Himalajach.	• rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach.	• omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.
28. Podsumowanie działu					